

העצל
סומך על
ראיות
מוטעות,
כי שכלו
מעוות

ואולם אם תשאַל את פי העצל, יבוא לך במאמרים רבים ממאמרי החכמים והמקראות מן הכתובים והטענות מן השכל, אשר כלם יורו לו לפי דעתו המשבששת להקל עליו ולהניחו במנוחת עצלתו, והוא איננו רואה שאין הטענות ההם והטעמים ההם נולדים לו מפני שקול דעתו, אלא ממקור עצלתו הם נובעים, אשר בהיותה היא גוברת בו — מטה דעתו ושכלו אל הטענות האלה אשר לא ישמע לקול החכמים ואנשי הדעה הנכונה. הוא מה ששלמה צונח ואומר (משלי כו, טז), "חכם עצל בעיניו משבעה משיבי טעם". כי העצלה איננה מנחת לו שיהיה אפלו חש לדברי המוכיחים אותו, אלא יחשב הכל לתועים ושוטים, והוא לבדו חכם:

והנה תדע כי זה כלל גדול מנשה במלאכת הפרישות, שכל קלא צריכה בדיקה, כי אף על פי שישכח להיות ישרה ונכונה, אמנם קרוב הדבר שתהיה מעצות היצר ומרמותיו, על כן צריך לבדק אחריה בחקירות ודרישות רבות ואם אחר כל אלה תצדק, ודאי שהיא טובה:

כללו של דבר, חזוק גדול צריך האדם להתחזק ולהתגבר בזריזות לעשות המצוות בהשליכו מעליו כבד העצלה המעכבת על ידו. ותראה שהמלאכים נשתבחו במדה הטובה הזאת, שנאמר בהם (תהלים קג, כ), "גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו". ואומר (יחזקאל א, יד), "והחיות רצוא נשוב כמראה הבזק". והנה האדם הוא אדם ולא מלאך, על כן אי אפשר לו שיגיע לגבורתו של המלאך, אך ודאי שכל מה שיוכל להתקרב במדרגתו אליו ראוי הוא שיתקרב. ודוד המלך היה משבח על חלקו ואומר (תהלים קיט, ס), "חשתי ולא התמהמהתי לשמר מצותיך".

ה'רזיות'
ממעלות
המלאכים.
יש
להשתדל
להידמות
להם

בשיתוף:

הרשת הישיבה בית אבי
Yeshiva.org.il
פלטיף ללימוד פתוחה

www.yeshiva.org

www.meirtv.co.il

חומר – חשיבות. תבחן תולדתו – יתבררו תוצאותיו. זמן התכלית – העולם הבא. אבן השואבת – המגנט.

למזבח יומי
מאמרים

כ"ה בכסלו

ביאורים

כשבאים לעקור את המידות הרעות צריך לעוקרן משורשן. יש לחקור אלו מחשבות ומעשים קדמו למעשה המידה הרעה, ולנתח היכן הייתה השגיאה. רק אחרי ניתוח כל המערכות, ניתן לבנות תכנית פעולה חדשה שתביאנו אל המידות השלמות.

מתוך מגמה לעקור את העצלנות, מכניס אותנו הרמח"ל לעמקי מוחו של העצל. העצל אינו מחפש איך 'לחפף'. ודאי גם שאינו רשע. יש לו הסברים שכליים וטענות "טובות" לפשר מעשיו, ועל כן מצפוננו שקט. פה בדיוק טמונה המלכודת. כיון שהוא שלם עם דרכו, קשה להסביר לו היכן טעה, וממילא קשה לו לתקן את מעשיו.

טעותו של העצל היא בשיקול הדעת. הוא אינו מצליח להפריד בין חשיבתו השכלית לבין נטיותיו הגופניות למנוחה. לא מצליח להבחין מהו רצון השכל ומהו רצון הגוף. מכוח טעות זו, הוא נותן צידוק שכלי לנטיותיו הגופניות, ובטוח שהוא עושה את הצעד הנכון והישר. במקום שהשכל יוביל את חיו, הוא נשלט על ידי נטיות הגוף.

הרמח"ל מצייע לנו פתרון. "כל קולא צריכה בדיקה". יש צורך בנייתו מעמיק מהיכן מגיע הרצון להנחות שאנו עושים לעצמינו. האם הן באות מחשיבה שכלית טהורה, או שמא הן רק עצת היצר הרע. מתוך ברור זה נוכל לברור לנו את הדרך הטובה שתביאנו לידי עשייה – או במילים אחרות לידי זריזות.

הרחבות

1. מתי להקל

פֶּל קְלָא צְרִיכָה בְּדִיקָה. אין כוונתו של הרמח"ל להדריך אותנו לחפש חומרות, אלא שאם אדם מקל לעצמו – יש לבדוק היטב שאינו עושה זאת מתוך עצלות. כך אומר גם הרב קוק (אגרות רא"ה חלק א', איגרת תקנה עמוד קצח) באיגרת שכותב לרדב"ז, שבכל מקום שיש צורך חיוני להקל – מעולם לא נמנעו חכמים לפסוק דבר לקולא. אם הדבר אפשרי, ודאי שעדיף ללכת בדרך שאין בה ספק או התלבטות כיצד לנהוג, אבל במקום שאי אפשר – לא מחמירים.

2. זריזות גם במידות

לְהַתְנַבֵּר בְּזִרְזוּת לְעֲשׂוֹת הַמְצֻוֹת. רבנו הרמח"ל מדגיש את חשיבותה של הזריזות ביחס למעשים – מעשי המצוות. בספר 'ארחות צדיקים' (שער הזריזות) מרחיב מעט מחבר הספר את הדיבור על שבחה וחשיבותה של הזריזות ואומר שגם בבניין המידות ותיקון הנפש – **בלי הזריזות אי אפשר לקנות מידות טובות** ולשפר מידות הדורשות תיקון.

3. זריזות במלאכה

בְּהַשְׁלִיכוֹ מַעְלֵיו פְּבֵד הָעֲצָלָה הַמַּעֲכָבֶת עַל יְדוֹ. למדנו שגם בקיום המצוות וגם בתיקון המידות עלינו לקנות את מידת הזריזות. הרב יעקב בן צבי כותב בספרו (מגדל עוז, בית מידות, עליית הזריזות) שאף במלאכה ופרנסה על האדם לבצע הכל בזריזות, ורק כך יראה ברכה בעמלו. הוא מביא סיפורים רבים מדברי חז"ל המלמדים אותנו על חשיבות הדבר, ומפרט רשימת דברים שראוי וטוב להזדרז בהם.

שאלות לדיון

כיצד העצלות מביאה לגאווה?
מדוע האדם נדרש להידמות למלאך?

הלימוד מוקדש להצלחת חיה בת אברהם אבא

למזבד יומי

מאמרים

בשיתוף:

Yeshiva.org.il

www.yeshiva.org

www.meirtv.co.il